

באר"ם, שבו הביע נכונות למשאומתן ישר עם ישראל על בסיס ההחלטות 242 ו-338. כדי להפריך טענה זו.

לפני שמונה שנים נקט מנהיג המדינה הערבית הגדולה ביותר ביזומה, שהסתיימה בכריתת הסכמי שלום רשמי עם ישראל. שלום זה החזיק מעמד בכל התהפוכות מאז. (השלום הזה התקרה, מפני שמיליוני מצרים משוכנעים בכנות כי ישראל רימתה אותם והפרה את הסכם שבו הוחלט להעניק "אוטונומיה מלאה" לתושבי השטחים הכבושים ולהגשים את "הזכויות הלגיטימיות של העם הפלסטיני". ההתכתשות על המשמעות המדויקת של סעיף הסכם לא תועיל. ממשלת ישראל בוודאי לא תסכים להעביר את העניין לבית-הדין הפלסטיני בהאג או לכוררות בינלאומית, כדי שיפסקו מה בדיוק נאמר בהסכם.)

אין כל קושי לשלוח מאות מיסמכים — החל בהחלטותיהן של ועידות הפיסגה הערביות, מ-1978 והלאה, ועד לראיונות האחרונים עם יאסר ערפאת — כדי להוכיח כי רוב העולם הערבי ורוב העם הפלסטיני מוכנים לשלום עם ישראל. השאלה היא: איזה שלום, ובאילו תנאים.

המיסמכים הכתובים נתמכים עלי ידי עדויותיהם של מאות אנשים בעולם ובישראל, שנפגשו עם ערבים בכלל ועם פלסטינים בפרט, המדווחים כולם על עייפות הערבים מן המאבק ההיסטורי ונכונותם לשלום בתנאים הנראים להם סבירים.

החוק החדש, הבא לאסור מיפגשים עם אנשי אש"ף נועד בעיקר כדי למנוע את הבאת העובדה הזאת לידעת הציבור הישראלי. לולא כן, היה מיותר לגמרי.

יכולים לטעון כי כל אלה — ההצהרות, המיסמכים, הדיווחים — אינם אלא כוזב, מסך עשן עבה, שמאחוריו נותרה אהדת הבסיסית של העולם הערבי להשלים לצמיתות עם קיומה של מדינת ישראל.

יש רק דרך אחת ויחידה לאשר או להפריך טענה זו: להעמיד אותה במבחן המעשי. עלי ידי פתיחת משא ומתן עם הערבים ו/או הפלסטינים.

●. איך אפשר לשאת ולתת עם מחבלים?

אחד המיכשולים החמורים ביותר, העומדים לפני כל מחשבה גיונית על הסיוע הישראלי-פלסטיני, הוא השימוש (משני הצדדים) במילים טעונות-רגשות.

הישוב העברי לא הבין את המתרחש בשנים 1936-1939 מפני שדיבר על "כנופיות", ואת המתרחש בראשית 1948 מפני שדיבר על "פורעים". מאז מילחמת ששת-הימים התגלה המדינה לדבר על "מחבלים", כאשר המדובר לא רק במבצעי פיגועים, אלא בכל התנועה הלאומית הפלסטינית, על מנהיגיה ומסודותיה.

בכך הצליחה המדינה לערפל לעצמה את החושים ולמנוע מעצמה כל אפשרות לנתח את הבעיות באופן הגיוני.

הסיכסוך המתמשך בן מאה השנים הוא בין מדינת-ישראל (ולפניכן: הישוב העברי) ובין התנועה הלאומית הפלסטינית, בגילגוליה השונים. זוהי מילחמה, שבה משתמשים שני הצדדים ככל שלב באמצעים העומדים לרשותם. הצד הישראלי מפעיל כיום את חליה-אוויר, הטנקים והתותחים, ואילו הצד הפלסטיני מנסה לבצע פיגועים, (טרור), בלשון המקובלת בישראל.

לצורך הדיון ההגיוני, מוטב להשתמש במילים ניטראליות, שאינן טעונות מותח של רגשות.

אם רוצה ישראל לנהל משאומתן עם הפלסטינים, אין טעם לנהל אותו אלא עם המוסר, אשר הפלסטינים עצמם. ברובם העצום, רואים בו את מנהיגותם המוסמכת. הדבקת שמות-תואר למוסר זה אינה עוזרת לגיבוש החלטות נכונות.

●. לא נהל משאומתן עם אש"ף. מכני שאש"ף הוא אידגון-טרור?

אין הגדרה אוניברסלית למושג "טרור". אם נניח ש"טרור" הוא כל שיטת-לחימה הפוגעת באנשים "הפסימישע", כגון נשים וילדים, כי אז יש לאימץ פעולות שלנו העלולות להיכלל בקטגוריה זו. כגון הפגזת שכונות בירות המערבית והפצצת מחנות-פליטים, או פעולות מסוימות בשטחים הכבושים.

אמנות-הנהיגה המעורבות מניגות גם על אידגוני-לוחמים בלתי-סדירים, שאינם לובשים מדים והעושים קים במלחמת-גדלים.

הצרפתים ניהלו משאומתן עם אידגון-השיחורר האלג'ירי (פל"ף), והאמריקאים עם הווייטקונג — שני אידגונים שהפעילו גלילה בממדים גדולים ובשיטות אכזריות הרבה יותר מאשר אש"ף.

אין מדינה יכולה לבחור לעצמה את האוייב שלה ואת שיטותיו. אם היא רוצה לנהל משאומתן לסיום המילחמה, עליה לנהל משאומתן עם האוייב הלוחם בה — אחרת עצם רעיון המשא ומתן הופך לאבסורד.

הצורך לנהל משאומתן עם אש"ף אינו קשור בטיבו של אש"ף או בטיב שיטותיו. הצורך הזה נובע מן העובדה שאש"ף הוא הגוף החליש בפועל על הכוח הלוחם בנו, ושהוא הגוף המסוגל, על כן, לעשות עימו הסכם לסיום המילחמה.

אוקטובר 1985: יאסר ערפאת ליד מישורו ההרס בחוניסיה

אין קשר הגיוני בין מתינות ובין הנכונות לבצע פיגועים. למשל: יכול פלסטיני להיות מתון מאוד בנכונותו להכיר בישראל ולהגיע עימה לשלום של דו-קיום בשתי מדינות — ובאותה השעה להאמין שרק באמצעות פיגועים אכזריים ביותר ניתן לשכנע את ישראל להסכים לכך.

וגם להיפך: יכול ישראלי להאמין כי בסופו של דבר נצטרך להסתדר עם אש"ף, אך להאמין כי כראי להנחית בינתיים על אש"ף מהלומות רצחניות, כדי לשפר את עמדתה של ישראל במשאומתן.

יש להניח כי ההחלטות של ערפאת וחבריו על חומרת הפיגועים בישראל נובעות מהערכותיהם לגבי נכונות ישראל לשלום עם אש"ף. ככל שיאמינו כי ישראל רחוקה מנכונות זו, כן תגבר הדריעה שיש להלום בה בכל האמצעים. ולהיפך: ככל שיתקבל הרושם כי ישראל עומדת להסכים למשאומתן, כן יקטן הפיתוי לבצע פיגועים.

יש רק דרך אחת להעמיד את הדבר במבחן: להציג לאש"ף הפסקת-אש כללית כשלב לקראת משא ומתן עימו, ולהניח לאידגון לקבל החלטה לכאן או לכאן.

●. על המישלחת הירדנית פלסטינית לנהל איתנו משאומתן ישיר בלי תנאים מוקדמים?

זה מצלצל יפה, וזה הבל גמור. לממשלת-ישראל יש ויש תנאים מוקדמים לניהול המשא ומתן. העיקרי שבהם: שבמישלחת הירדנית-פלסטינית לא יש תתן אדם השייך לאש"ף או המזדהה עימו.

יהיה טיבו של תנאי זה כאשר יהיה (ועוד נדבר על כך) — אין ספק שזהו תנאי מוקדם. תנאי בליכד מפריע, עד כי הוא עלול להחניק באיבה כל אפשרות של משאומתן.

לליכוד יש תנאים מוקדמים נוספים. למשל: שהמשאומתן צריך להתנהל על-בסיס ההסכמים של קמפיין-הירדן, שכל הגורמים הערביים (ובעיקר ירדן והפלסטינים) רחו אותם מכל וכל. משמע: אילו היו הירדנים והפלסטינים דורשים מאיתנו להיכנס למשאומתן בלי תנאים מוקדמים, היינו אנחנו מסרבים בתוקף.

ממשלת-ישראל דורשת שהערבים יוכנסו למשא ומתן בלי תנאים מוקדמים מצידם אחרי שייכנעו לתנאים המוקדמים שלנו.

ולגופו של עניין: מאז בראת העולם ועד ימנו לא היה עוד משאומתן בלי תנאים מוקדמים. כל משאומתן מתנהל במסגרת של נתונים מינימליים, המקובלים על כל הצדדים — שהרי אחרת אין אף טעם להתחיל בו. לעיתים מובנים תנאים אלה מאליהם, ואין צורך להגדירם, ולעיתים יש לנסחם בטרם משאומתן. המשאומתן החשוב ביותר בתולדות ישראל — המשאומתן לשלום עם מצרים — התנהל כולו על בסיס של תנאים מוקדמים. ועוד איך!

עוד לפני שאנוור אל-סאדאת בא לירושלים, נפגש איש-אמונו עם משה דיין, שהיה איש-אמונו של ראש ממשלת-ישראל, מנחם בגין. בפגישה סודית זו, שנערכה במארוק, מסרה ישראל למצרים שהיא מוכנה להחזיר את כל חצי-האי סיני, עד המילי-מטר האחרון, תמורת שלום מלא. כלומר: התוצאה הסופית של המשאומתן נקבעה בהסכם חשאי עוד לפני שהתחיל!

ניתן לומר שבכל משאומתן ידוע מראש, פחות או יותר, שיש הסכמה לגבי היעד הסופי, והמשאומתן הממשי מתנהל רק על הפרטים (היכולים, כמובן, להיות חשובים מאוד בשלעצמם).

(המשך הסידרה בשבוע הבא)

ישראל הכירה במימד זה של אש"ף כאשר יצאה למילחמת-הלבנון במטרה "להרוס את תשתית המחבלים" — קרי: לחסל את אש"ף, על מוסדותיו המדיניים והצבאיים. לפני כן הכירה בו כאשר עשתה הסכם עם אש"ף להפסקת-אש בגבול הצפוני, באמצעות פיליפ חביב. הסכם זה, כידוע, החזיק מעמד במשך 11 חודשים. בקיצור: משאומתן על שלום מנהלים לשם סיום מילחמה, ועל כן צריכים לנהל אותו עם מי שמנהל את המילחמה בנו.

אחרת — אין כל טעם למשאומתן. מה הטעם בהשגת הסדר עם מי שאינו צד במילחמה, כך שהסדר עימו לא יביא לסיום המילחמה?

משום כך, העובדה שפלוגי מפעיל נגדו פעולות אלימות אינה פוסלת אותו למשאומתן, אלא להיפך. משאומתן אינו מתן פרס או גילוי אהבה. לאחרונה גילה שבעי טבת כי דויד בן-גוריון רצה בשנות ה-30 להיפגש עם המופתי, חאג' אמין אל-חוסייני השנוא, מתוך נימוק זה.

הוא הרין לגבי זהות הנושאים-ונותנים. כל צד לוחם צריך לקבוע מי מייצג אותו, אין זה עניין פורמאלי. אלא מעשי מאוד. את המשאומתן צריכים לנהל עם מי שהצד השני מקבל את מרותו, כך שהסכמתו להפסקת המילחמה אכן תתקבל על-ידי הצד השני ותביא לסיום המילחמה. אחרת, לשם מה כל העניין?

●. אש"ף מדבר על שלום. אבל כוונותיו האמיתיות מתגלות במעשי-הטרור שהוא מבצע...

זה מצלצל יפה באוזני המונים נבערים, אך אין זה רציני. קודם כלי: ישראל לא הציעה לאש"ף הפסקת-אש או שביתת-נשק. שביתת-נשק כזאת בין ישראל ואש"ף אכן הושגה על-ידי השליח האמריקאי ב-1981 לגבי הגבול הלבנוני. והוא החזיק מעמד במשך 11 חודש. הוא לא הופר על-ידי אש"ף (שהיתה לו סיבה טובה להקפיד על קיומו המרוקק) אלא על-ידי ממשלת ישראל, כאשר פלשה ללבנון ב-6 ביוני 1982 (וליתר דיוק: יומיים לפני כן. כאשר הפצצה את בירות המערבית, כניכול בתגובה על ההתנקשות בחיי השגריר ארגוב, אף שידעה היטב כי לאש"ף לא היה כל קשר למעשה).

היה זה נוח מאוד אילו היה אש"ף מונע פיגועים כמו הרצח במרינה של לארנקה, בעוד שצה"ל היה ממשיך באין מפריע בפעולותיו, כגון לכידת ראשי אש"ף בלבנים וירי כמעט ללא אבחנה בגדה המערבית והאצבע קלה על ההרק". אבל קשה להאמין כי ניתן להשיג הסכם על מילחמה חריסטרית כזאת.

אין לדעת אם אש"ף היה מסכים ביום לשביתת נשק הדדית. הדבר לא נבדק, מפני שממשלת-ישראל אינה רוצה בו. סביר להניח שאש"ף יסכים להפסקת אש לקראת משאומתן, בתנאי שיכלול את כל פעולות המילחמה — ובכללן ההתנחלות והפסקת האדמות.

הפסקת-אש אינה תנאי למשאומתן. יש דוגמות רבות בהיסטוריה שבהן קדמה הפסקת-אש למשאומתן, ויש גם הרבה דוגמות הפוכות. ביחוד כאשר המשאומתן אינו מתנהל בין שתי מדינות, אלא בין מדינה מצד אחד ובין גנועתי-שיחורר מצד שני.

●. אין פלסטינים מתונים. כולם רוגלים בטרור?

למרכה הצער, אין קשר ביז שני הדברים.